

۵۰/۰ میلیارد متر مکعب بود. موجودی آب این سدها در پایان سال آبی مذکور حدود ۵۷/۰ درصد از کل حجم مخازن این سدها بود که نسبت به پایان سال آبی قبل از آن به میزان ۱۷/۰ واحد درصد افزایش یافته است.

(میلی متر) جدول ۳-۲- ارتفاع تجمعی بارندگی

درصد اختلاف با متوسط	سال آبی	
	سال آبی گذشته	سال آبی
۵۲ ساله	۱۳۹۷-۹۸	۹۷-۱۳۹۶ ▲
۱۸/۷	۳۵/۶	۵۳۶/۲
۴۳/۵	۱۳۱/۴	۴۶۴/۲
۳۳/۶	۱۴/۱	۴۵۶/۴
۳۴/۲	۱۱۹/۴	۲۰۰/۴
۱۵/۰	۱۷۷/۲	۱۳۶/۷
۳۴/۰	۷۶/۲	۳۲۸/۹
۳۳/۷	۳۵/۹	۳۱۳/۴
		۲۳۰/۶

ماخذ: سازمان هواشناسی کشور، مرکز ملی پایش و هشدار خشکسالی

۳-۲- تولیدات زراعی^(۱) و باغی

براساس آمار وزارت جهاد کشاورزی، در سال ۱۳۹۸ حدود ۱۰۶/۲ میلیون تن انواع محصولات زراعی و باغی از اراضی و باغات کشور برداشت شد که نسبت به سال قبل از آن حدود ۴/۴ درصد افزایش نشان می‌دهد. از این میزان تولید، ۸۲/۷ میلیون تن (۷۷/۹ درصد) سهم محصولات زراعی بود که در مقایسه با سال زراعی قبل از آن معادل ۱/۹ درصد افزایش داشت. همچنین، تولید محصولات باغی به میزان ۲۳/۵ میلیون تن بود که نسبت به سال قبل از آن به میزان ۱۴/۳ درصد افزایش داشت.

۲- سال زراعی ۱۳۹۷-۹۸ از مهر ماه ۱۳۹۷ لغایت شهریور ماه ۱۳۹۸ را شامل می‌شود و به جهت اختصار، در جداول و نمودارهای مربوطه به جای «سال زراعی ۱۳۹۷-۹۸»، «سال ۱۳۹۸» بیان می‌شود.

براساس آمار وزارت جهاد کشاورزی، در سال ۱۳۹۸ مجموع تولید محصولات عمده کشاورزی، شامل محصولات زراعی، باغی، دامی و شیلات حدود ۱۲۳/۲ میلیون تن بود که نسبت به سال قبل از آن به میزان ۴/۶ درصد افزایش نشان می‌دهد. بر این اساس و طبق برآوردهای مقدماتی، ارزش افزوده گروه کشاورزی (به قیمت‌های ثابت سال ۱۳۹۵) در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال قبل از آن معادل ۹/۱ درصد افزایش یافت.

(هزار تن) جدول ۳-۱- عملکرد تولید محصولات کشاورزی

سهم از کل (درصد)	سال		نرخ رشد (درصد)
	۱۳۹۷	۱۳۹۸	
۶۷/۲	۶۹/۰	۱/۹	۸۲۷۳۱
۱۹/۰	۱۷/۴	۱۴/۳	۲۳۴۵۹
۱۲/۸	۱۲/۵	۶/۵	۱۵۷۲۴
۱/۰	۱/۱	۱/۶	۱۲۸۲
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۴/۶	۱۱۷۷۷۱

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی

۳-۱- منابع آب

بنا بر گزارش سازمان هواشناسی کشور، در سال آبی ۱۳۹۷-۹۸^(۱)، حجم بارندگی در کشور ۵۱۶/۵ میلیارد متر مکعب با میانگین ارتفاع ۳۱۳/۴ میلی‌متر در واحد سطح بود که نسبت به سال آبی قبل از آن به میزان ۳۵/۹ درصد و در مقایسه با میانگین بلندمدت (۵۲ ساله) معادل ۳۳/۷ درصد افزایش یافت.

در سال آبی مورد بررسی، تعداد سدهای مخزنی کشور که دارای آمار روزانه بهره‌برداری می‌باشند، ۱۷۸ سد با حجم کل

۱- سال آبی ۱۳۹۷-۹۸، نیمه دوم سال ۱۳۹۷ و نیمه اول سال ۱۳۹۸ را شامل می‌شود.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۸

جدول ۳-۳- عملکرد محصولات عمده زراعی و باغی در واحد سطح (۱)

(کیلوگرم/هکتار)

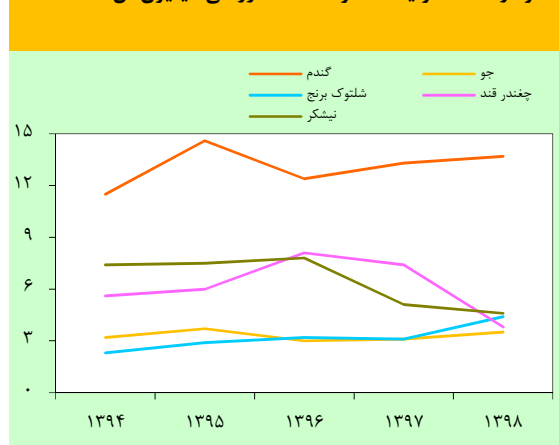
درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۸	۱۳۹۷	
تولیدات زراعی			
	۲۳۳۹	۲۴۶۳	گندم
-۵/۰	۲۲۷۱	۲۱۳۴	جو
۶/۴	۴۹۵۷	۴۹۸۶	شلتوک برنج
-۰/۶	۷۹۸۶	۷۴۵۱	ذرت دانه‌ای
۷/۲	۲۵۳۵	۲۳۳۵	پنبه
۸/۶	۶۵۹۰۲	۵۷۷۶۸	نیشکر
۱۴/۱	۴۷۸۷۵	۶۲۱۵۳	چغندر قند
-۲۳/۰	۱۷۰۵	۱۶۹۵	دانه‌های روغنی
۰/۶	۲۳۳۲	۲۰۳۰	توتون و تنباکو
۱۴/۹	۸۳۱	۸۶۳	حبوبات
-۳/۷	۳۶۶۴۹	۳۴۶۴۶	سیب‌زمینی
۵/۸	۴۷۵۶۲	۴۴۲۵۹	پیاز
۷/۵	تولیدات باغی		
۵/۶	۲۱۶۵۹	۲۰۵۱۰	مرکبات
۹/۵	۱۱۴۷۷	۱۰۴۸۵	انگور
۳۴/۰	۱۷۹۸۹	۱۳۴۲۶	سیب
۸۹/۱	۸۳۲	۴۴۰	پسته
۲۹/۵	۶۹۵۱	۵۳۶۸	برگ سبز چای

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی

۱- نسبت ارقام کامل تولید به سطح زیر کشت بارور

در سال زراعی مورد بررسی، مجموع تولید گروه غلات (گندم، جو، شلتوک برنج و ذرت دانه‌ای) با ۱۱/۳ درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۹۷ به ۲۲/۸ میلیون تن رسید. در سال ۱۳۹۸، تولید شلتوک برنج، ذرت دانه‌ای، جو و گندم به ترتیب با ۴۲/۴، ۱۶/۴، ۱۳/۳ و ۳/۱ درصد افزایش نسبت به سال قبل از آن مواجه بود.

نمودار ۳-۱- تولید محصولات عمده زراعی (میلیون تن)

جدول ۳-۴- تولید و سطح زیر کشت محصولات عمده زراعی و باغی (۱)

(هزار هکتار - هزار تن)

درصد تغییر	۱۳۹۸		۱۳۹۷		
	تولید	سطح زیر کشت	تولید	سطح زیر کشت	
تولیدات زراعی					
	۱۳۳۰۰	۵۴۰۰	۱۳۷۱۵	۵۸۶۵	گندم
	۳۱۰۲	۱۴۵۴	۳۵۱۴	۱۵۴۷	جو
	۳۱۰۶	۶۲۳	۴۴۲۲	۸۹۲	شلتوک برنج
	۹۴۶	۱۲۷	۱۱۰۱	۱۳۸	ذرت دانه‌ای
	۱۶۵	۷۱	۲۲۹	۹۰	پنبه
	۵۱۰۰	۸۸	۴۵۶۹	۶۹	نیشکر
	۷۳۹۴	۱۱۹	۳۸۳۴	۸۰	چغندر قند
	۵۲۲	۳۰۸	۶۶۲	۳۸۸	دانه‌های روغنی
	۱۹	۱۰	۲۵	۱۱	توتون و تنباکو
	۷۴۸	۸۶۷	۶۹۹	۸۴۲	حبوبات
	۵۱۴۳	۱۴۸	۵۲۳۷	۱۴۳	سیب‌زمینی
	۲۴۲۱	۵۵	۲۸۸۰	۶۱	پیاز
تولیدات باغی					
	۵۳۴۲	۲۶۰	۵۶۱۳	۲۵۹	مرکبات
	۳۰۳۱	۲۸۹	۳۳۳۲	۲۹۰	انگور
	۲۹۴۴	۲۱۹	۴۰۴۲	۲۲۵	سیب
	۱۷۳	۳۹۲	۳۳۷	۴۰۶	پسته
	۱۱۳	۲۱	۱۲۹	۱۹	برگ سبز چای

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی

۱- ارقام سطح زیر کشت محصولات باغی مربوط به سطح زیر کشت بارور است.

جدول ۳-۶- وضعیت تولید و صادرات محصولات شیلات

(ارزش: میلیون دلار) (وزن: هزار تن)

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۸	۱۳۹۷	
۱/۶	۱۲۸۲	۱۲۶۲	تولید
-۱/۵	۷۲۰	۷۳۱	آب‌های جنوب
-۱۵/۵	۳۶	۴۲	آب‌های شمال
۷/۷	۵۲۷	۴۸۹	آبزی پروری
			صادرات
۲/۰	۵۳۹	۵۲۸	ارزش
۲/۰	۱۴۶	۱۴۳	مقدار

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی، سازمان شیلات ایران

۳-۴- خرید تضمینی محصولات عمده کشاورزی

به منظور تشویق کشاورزان به تولید محصولات اساسی کشاورزی، ایجاد تعادل در نظام تولید و حفظ سطح درآمد کشاورزان، دولت طی سال‌های اخیر اقدام به تعیین قیمت خرید تضمینی محصولات کشاورزی و خرید این محصولات کرده است. در سال زراعی ۹۸-۱۳۹۷، قیمت تمامی محصولات زراعی مشمول خرید تضمینی در مقایسه با سال زراعی قبل از آن بین ۱۳/۰ تا ۳۳/۱ درصد افزایش یافت. در سال زراعی مورد بررسی، قیمت خرید تضمینی گندم نسبت به سال زراعی قبل از آن ۳۰/۸ درصد افزایش یافت و بیشترین رشد قیمتی به گندم دوروم معادل ۳۳/۱ درصد اختصاص داشت.

جدول ۳-۷- قیمت خرید تضمینی محصولات عمده کشاورزی

(کیلوگرم/ریال)

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۸	۱۳۹۷	
۳۰/۸	۱۷۰۰۰	۱۳۰۰۰	گندم
۱۳/۰	۱۱۶۳۹	۱۰۳۰۰	جو
۱۸/۰	۴۵۲۷۴	۳۸۳۶۸	برنج خزر
۲۰/۰	۳۷۴۶	۳۱۲۲	چغندر قند

ماخذ: مصوبات هیات وزیران

۳-۵- یارانه پرداختی

در سال ۱۳۹۸، یارانه پرداختی بابت کالاها و خدمات (موضوع ردیف بودجه‌ای ۵۲۰۰۰۰) به میزان ۲۴/۰ هزار میلیارد ریال بود. از این مبلغ، معادل ۲۳/۵ هزار میلیارد ریال به کالاها و

در سال ۱۳۹۸، مجموع تولید محصولات زراعی صنعتی^(۱)

نسبت به سال زراعی قبل از آن با کاهشی به میزان ۲۹/۴ درصد به ۹/۳ میلیون تن رسید. در این سال تولید نیشکر و چغندر قند به ترتیب ۴۹/۰ و ۴۱/۱ درصد از تولید محصولات زراعی صنعتی را به خود اختصاص دادند و تولید این محصولات به ترتیب به ۴/۶ و ۳/۸ میلیون تن رسید. در میان محصولات زراعی صنعتی، تولید پنبه با ۳۸/۴ درصد رشد از بیشترین میزان افزایش تولید در سال مورد بررسی برخوردار بود.

۳-۳- تولیدات دامی و شیلات

براساس آمار وزارت جهاد کشاورزی، مجموع تولید محصولات دامی (گوشت قرمز، گوشت مرغ، شیر خام، تخم‌مرغ و عسل) در سال ۱۳۹۸ حدود ۱۵/۷ میلیون تن بود که نسبت به سال قبل از آن به میزان ۶/۵ درصد افزایش یافت.

جدول ۳-۵- تولید محصولات دامی

(هزار تن)

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۸	۱۳۹۷	
۳/۶	۸۵۹	۸۳۰	گوشت قرمز
۳/۹	۱۱۰۰۲	۱۰۵۸۹	شیر خام
۱۶/۱	۲۷۳۳	۲۳۵۵	گوشت مرغ
۱۲/۸	۱۰۱۷	۹۰۱	تخم‌مرغ
۲۴/۳	۱۱۳	۹۰	عسل
۶/۵	۱۵۷۲۴	۱۴۷۶۵	جمع کل

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی

در سال ۱۳۹۸، تولید محصولات شیلات حدود ۱۲۸۲ هزار تن بود که نسبت به سال قبل از آن ۱/۶ درصد افزایش داشت. ۵۶/۲ و ۲/۸ درصد از محصولات مذکور به ترتیب از آب‌های جنوب و شمال صید شد و ۴۱/۱ درصد از محل آبزی پروری استحصال گردید. در این سال مقدار و ارزش صادرات محصولات مختلف شیلات به ترتیب ۱۴۶ هزار تن و ۵۳۹ میلیون دلار بود که نسبت به سال ۱۳۹۷ هرکدام به میزان ۲/۰ درصد افزایش داشت.

۱- شامل پنبه، نیشکر، چغندر قند، دانه‌های روغنی و «توتون و تنباکو» می‌باشد.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۸

۳-۶- سرمایه‌گذاری دولت

مطابق آمار وزارت امور اقتصادی و دارایی، در سال ۱۳۹۸ عملکرد اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای- ملی دولت برای توسعه «کشاورزی و منابع طبیعی» و «منابع آب» ۴/۰ هزار میلیارد ریال بود که نسبت به سال قبل از آن حدود ۹۵/۴ درصد کاهش داشت. بدین ترتیب، از مجموع رقم مصوب اعتبارات ملی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای فصول مزبور در قانون بودجه کل کشور (۱۶/۲ هزار میلیارد ریال)، ۲۴/۸ درصد تحقق یافت.

اعتبارات پرداخت شده بابت طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای- ملی فصل «کشاورزی و منابع طبیعی» ۳/۶ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با سال ۱۳۹۷ معادل ۸۹/۷ درصد کاهش داشت. در این سال برنامه افزایش تولید محصولات زراعی و باغی با سهم ۵۳/۸ درصدی، بیشترین سهم از اعتبارات فصل «کشاورزی و منابع طبیعی» را به خود اختصاص داد.

اعتبارات ملی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای توسعه منابع آب در سال ۱۳۹۸ با ۹۹/۳ درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۹۷ به ۰/۴ هزار میلیارد ریال رسید. برنامه مهندسی رودخانه‌ها و سواحل با ۸۱/۴ درصد سهم، بیشترین سهم از پرداخت‌های عمرانی به امور توسعه آب را به خود اختصاص داد.

جدول ۳-۹- عملکرد اعتبارات ملی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای توسعه «کشاورزی و منابع طبیعی» و «منابع آب» (میلیارد ریال)

۱۳۹۸	سهم(درصد)		درصد تغییر	پایان سال		
	۱۳۹۸	۱۳۹۷		۱۳۹۸	۱۳۹۷	
درصد تحقق	مبلغ مصوب	۱۳۹۸	۱۳۹۷			
۲۸/۷	۱۲۶۷۴/۶	۹۰/۷	۴۰/۸	-۸۹/۷	۳۶۲۲/۰	۳۵۲۲۲/۵
۱۰/۶	۳۴۹۰/۰	۹/۳	۵۹/۲	-۹۹/۳	۳۷۰/۶	۵۱۰۶۱/۴
۲۴/۸	۱۶۱۶۴/۶	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	-۹۵/۴	۴۰۰۲/۶	۸۶۲۸۳/۸

ماخذ: وزارت امور اقتصادی و دارایی، خزانه‌داری کل کشور

خدمات و فعالیت‌های مرتبط با بخش کشاورزی پرداخت شد که معادل ۹۷/۹ درصد از کل یارانه پرداختی از محل ردیف بودجه‌ای مزبور می‌باشد.

جدول ۳-۸- عملکرد پرداخت یارانه در سال ۱۳۹۸

(میلیارد ریال) موضوع ردیف بودجه‌ای ۵۲۰۰۰۰

مبلغ	سهم از کل (درصد)	
۳۳۰۸	۱۳/۸	یارانه نهاده‌ها، عوامل تولید، خرید تضمینی محصولات و تنظیم بازار بخش کشاورزی
۱۸۰۰۰	۷۴/۹	یارانه خرید تضمینی گندم
۱۳۶۴	۵/۷	ساماندهی تولید و خرید تضمینی چای کشور
۸۴۹	۳/۵	کمک زیان شرکت مادر تخصصی مدیریت منابع آب ایران
۲۳۵۲۱	۹۷/۹	جمع مصارف بخش کشاورزی
۵۰۰	۲/۱	یارانه پرداختی به سایر بخش‌ها
۲۴۰۲۱	۱۰۰/۰	کل یارانه پرداختی

ماخذ: وزارت امور اقتصادی و دارایی

در سال ۱۳۹۸، توزیع کود شیمیایی توسط دولت با ۳/۶ درصد افزایش نسبت به سال ۱۳۹۷ به ۲۲۳۰ هزار تن رسید^(۱). در این سال ۲۷۷ تن انواع سموم دفع آفات نباتی و ۵/۲ هزار تن انواع بذر نیز در اختیار کشاورزان قرار گرفت که نسبت به سال ۱۳۹۷ به ترتیب ۸۲/۴ و ۸۰/۹ درصد کاهش نشان می‌دهد. دولت در سال ۱۳۹۸ در مجموع مبلغ ۱۵۱۰ میلیارد ریال به شرکت خدمات حمایتی کشاورزی جهت توزیع کود شیمیایی به صورت یارانه‌ای پرداخت کرد که نسبت به سال قبل از آن معادل ۱۳/۷ درصد کاهش نشان می‌دهد^(۲).

۱- میزان کود شیمیایی یارانه‌ای توزیع شده توسط دولت از طریق شرکت سهامی خاص خدمات حمایتی کشاورزی.

۲- شرکت سهامی خاص خدمات حمایتی کشاورزی سهم کوچکی از بازار سموم و بذور را در اختیار داشته و سایر شرکت‌ها و تشکل‌های بخش خصوصی نیز در امر تامین، تدارک و توزیع سموم و بذور فعال می‌باشند.

۲-۷- تسهیلات بانکی

کشاورزی با ۲۱/۳ درصد رشد نسبت به پایان سال قبل از آن به ۱۱۰۴/۰ هزار میلیارد ریال رسید. از این میزان، سهم بخش غیر دولتی کشاورزی ۹۹/۴ درصد بود.

در پایان سال ۱۳۹۸، مانده خالص تسهیلات اعطایی بانکها و موسسات اعتباری به بخش‌های دولتی و غیر دولتی

(هزار میلیارد ریال) جدول ۳-۱۰- مانده خالص^(۱) تسهیلات اعطایی بانکها و موسسات اعتباری به بخش غیر دولتی و دولتی کشاورزی

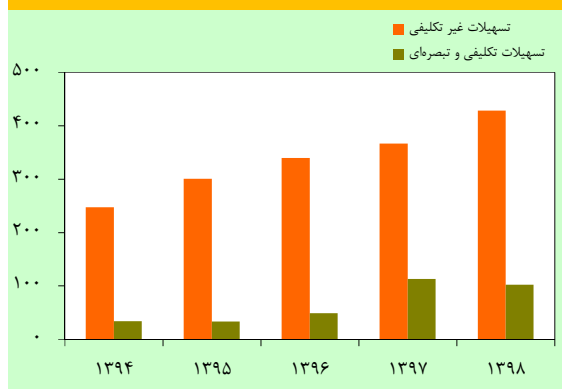
سهم (درصد)		درصد تغییر	پایان سال		
۱۳۹۸	۱۳۹۷		۱۳۹۸	۱۳۹۷	
۹۹/۴	۹۸/۵	۲۲/۴	۱۰۹۷/۷	۸۹۶/۸	بخش غیر دولتی
۶۴/۴	۶۴/۲	۲۱/۸	۷۱۱/۲	۵۸۴/۰	بانک کشاورزی
۳۵/۰	۳۴/۴	۲۳/۶	۳۸۶/۴	۳۱۲/۷	سایر بانکها و موسسات اعتباری
۰/۶	۱/۵	-۵۳/۶	۶/۳	۱۳/۶	بخش دولتی
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۲۱/۳	۱۱۰۴/۰	۹۱۰/۴	جمع کل

۱- مانده خالص تسهیلات اعطایی پس از کسر مانده بدهی مشتریان و تسهیلات اعطایی در کلیه سرفصل‌های مربوط به مابه‌التفاوت نرخ ارز، سود سال‌های آینده، سود و کارمزد سال‌های آینده، وجوه دریافتی مضاربه، حساب مشترک مشارکت مدنی (سهم بانک)، سود معوق و سود و کارمزد معوق به دست آمده است. در ضمن، مانده تسهیلات اعطایی شامل عقود مشارکت حقوقی و سرمایه‌گذاری مستقیم نیز می‌باشد.

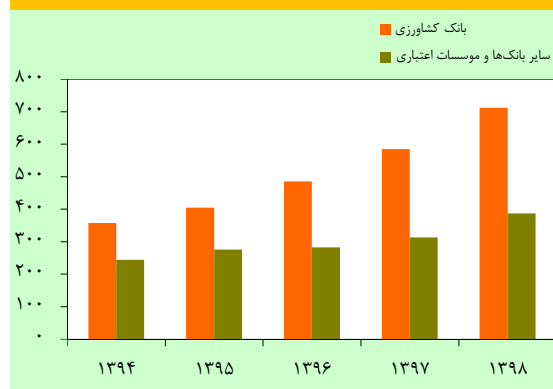
«وجوه اداره شده و قراردادهای» پرداخت نمود که ۱۰/۶ درصد نسبت به سال ۱۳۹۷ افزایش یافت. از کل تسهیلات پرداختی توسط بانک کشاورزی، ۸۰/۸ درصد (۴۲۸/۵ هزار میلیارد ریال) در قالب تسهیلات «غیر تکلیفی» و ۱۹/۲ درصد در قالب تسهیلات «تکلیفی» و «وجوه اداره شده و قراردادهای» پرداخت شد.

ترکیب تسهیلات پرداختی بانک کشاورزی برحسب عقود اسلامی در سال ۱۳۹۸ نشان‌دهنده سهم بالای عقد مشارکت مدنی در میان سایر عقود است. در این سال حدود ۲۵۵/۸ هزار میلیارد ریال تسهیلات در قالب عقد مشارکت مدنی پرداخت شد که ۴۸/۲ درصد از کل تسهیلات را به خود اختصاص داد و نسبت به مبلغ تسهیلات پرداختی در سال قبل از آن به میزان ۰/۱ درصد کاهش نشان می‌دهد.

نمودار ۳-۳- تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی (هزار میلیارد ریال)

نمودار ۲-۳- مانده خالص تسهیلات اعطایی بانکها به بخش غیر دولتی کشاورزی (هزار میلیارد ریال)

در پایان سال ۱۳۹۸، مانده خالص تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی به بخش غیر دولتی کشاورزی به ۷۱۱/۲ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با سال قبل از آن ۲۱/۸ درصد افزایش داشت.

در سال مورد بررسی، سهم بانک کشاورزی از مانده خالص کل تسهیلات اعطایی به بخش دولتی و غیر دولتی کشاورزی ۶۴/۴ درصد بود که در مقایسه با سهم مزبور در سال ۱۳۹۷ معادل ۰/۳ واحد درصد افزایش داشت.

بانک کشاورزی در سال ۱۳۹۸ در مجموع حدود ۵۳۰/۶ هزار میلیارد ریال در قالب تسهیلات غیر تکلیفی، تکلیفی و

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۸

بررسی تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی برحسب مدت زمان بازپرداخت نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۸ تسهیلات اعطایی بلندمدت با ۳۹/۲ درصد افزایش، سهم محدود ۳/۷ درصدی از کل تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی را به خود اختصاص داد. در مقابل، تسهیلات با دوره بازپرداخت کوتاه‌مدت بیشترین سهم (۶۵/۷ درصد) را داشت.

بررسی ترکیب تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی از نظر نوع مصرف نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۸ پرداخت‌های بانک مزبور بابت فعالیت «صنایع وابسته و خدمات کشاورزی» بالاترین سهم (۳۹/۷ درصد) از کل تسهیلات را به خود اختصاص داد و با ۷/۱ درصد افزایش نسبت به سال قبل از آن به ۲۱۰/۷ هزار میلیارد ریال رسید.

جدول ۳-۱۱- تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی برحسب مدت زمان بازپرداخت

(هزار میلیارد ریال)

سهم(درصد)	سال		درصد تغییر	سال	
	۱۳۹۷	۱۳۹۸		۱۳۹۷	۱۳۹۸
۶۵/۷	۷۲/۵	۰/۳	۳۴۸/۵	۳۴۷/۵	کوتاه‌مدت
۳۰/۷	۲۴/۶	۳۷/۸	۱۶۲/۷	۱۱۸/۱	میان‌مدت
۳/۷	۲/۹	۳۹/۲	۱۹/۴	۱۴/۰	بلندمدت
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰/۶	۵۳۰/۶	۴۷۹/۵	کل

ماخذ: بانک کشاورزی

یارانه‌های دولتی تامین می‌گردید؛ لیکن این روند در سال زراعی ۹۸-۱۳۹۷ تغییر یافت، به گونه‌ای که سهم یارانه دولتی از کل غرامت پرداختی از ۶۶/۸ درصد در سال زراعی ۹۷-۱۳۹۶ به ۴۵/۸ درصد در سال زراعی ۹۸-۱۳۹۷ کاهش یافت و ۵۴/۲ درصد از محل حق بیمه دریافتی از کشاورزان تامین شد. با توجه به عدم ایفای به موقع تعهدات دولت در خسارت پرداختی، بانک کشاورزی طی سال‌های گذشته همواره نسبت به تامین کسری صندوق بیمه کشاورزی اقدام کرده است.

۳-۸- بیمه محصولات کشاورزی

مجموع خسارت پرداختی توسط صندوق بیمه کشاورزی به فعالیت‌های مختلف بخش کشاورزی در سال زراعی ۹۸-۱۳۹۷ حدود ۱۱/۰ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با سال زراعی قبل از آن حدود ۱۶/۰ درصد کاهش یافت.

با توجه به ماهیت زیان‌ده بودن این صندوق، طی سال‌های گذشته بخش عمده‌ای از غرامت پرداختی از محل

جدول ۳-۱۲- عملکرد صندوق بیمه کشاورزی

خسارت پرداختی(میلیارد ریال)	سطح بیمه‌شده		درصد تغییر	سطح بیمه‌شده		
	۱۳۹۷	۱۳۹۸		۱۳۹۷	۱۳۹۸	
درصد تغییر	۱۳۹۸	۱۳۹۷	درصد تغییر	۱۳۹۸	۱۳۹۷	
-۱۴/۳	۲۹۰۴	۳۳۸۹	-۱۶/۵	۲۶۴۵	۳۱۶۶	زراعت(هزار هکتار)
-۱۷/۰	۶۷۱۱	۸۰۸۲	۸/۷	۸۱۴	۷۴۹	باغات(هزار هکتار)(۱)
۰/۶	۸۰۳	۷۹۸	۸/۴	۸۱۱۳	۷۴۸۷	دام(هزار واحد دامی)
-۵۵/۸	۳۳۳	۷۵۴	۱۶/۹	۱۰۵۹	۹۰۶	طیور(میلیون قطعه)
۳۹۴/۷	۲۴۸	۵۰	۲۰/۵	۵	۴	آبزیان(هزار هکتار)
-۸۸/۴	۲	۱۷	-۹/۴	۱۵۵۷	۱۷۲۰	منابع طبیعی(هزار هکتار)
-۱۶/۰	۱۱۰۰۰	۱۳۰۹۰	-	-	-	جمع کل

ماخذ: صندوق بیمه کشاورزی

۱- شامل زیربخش تنه درختان نیز می‌باشد.

تحت پوشش نسبت به سال ۱۳۹۷ حدود ۱۱/۷ درصد کاهش داشت. صندوق بیمه کشاورزی بابت خسارات وارده به اراضی زراعی و باغی تحت پوشش بیمه ۹/۶ هزار میلیارد ریال غرامت پرداخت کرد که در مقایسه با سال قبل ۱۶/۲ درصد کاهش نشان می‌دهد.

براساس گزارش صندوق بیمه کشاورزی، در سال زراعی ۹۸-۱۳۹۷، حدود ۳/۵ میلیون هکتار از اراضی زیر کشت ۱۴۸ محصول زراعی و باغی در برابر زیان‌های ناشی از عوامل قهری و طبیعی تحت پوشش بیمه این صندوق قرار گرفت. وسعت اراضی

جدول ۳-۱۳- اراضی زراعی و باغی بیمه شده و خسارت پرداخت شده به کشاورزان

سهم (درصد)	درصد تغییر	خسارت پرداختی (میلیارد ریال)		سهم (درصد)	درصد تغییر	سطح اراضی بیمه شده (هزار هکتار)		
		۱۳۹۸	۱۳۹۷			۱۳۹۸	۱۳۹۷	
۲۲/۳	-۱۷/۴	۲۱۴۸	۲۶۰۰	۶۴/۴	-۱۹/۰	۲۲۲۹	۲۷۵۲	گندم
۳/۳	-۱۲/۳	۳۱۶	۳۶۰	۲/۳	۲۶/۳	۸۰	۶۳	برنج
۱/۵	-۳۵/۵	۱۴۷	۲۲۸	۴/۸	-۱۲/۱	۱۶۷	۱۹۰	جو
۰/۴	۹۲/۶	۳۹	۲۰	۰/۷	-۸/۱	۲۵	۲۷	چغندر قند
۰/۹	۱۴/۹	۸۵	۷۴	۱/۵	-۷/۴	۵۲	۵۶	کلزا
۲۰/۰	-۳۶/۶	۱۹۲۰	۳۰۲۹	۶/۷	۹/۸	۲۳۲	۲۱۲	پسته
۵۱/۶	-۳/۹	۴۹۵۹	۵۱۶۰	۱۹/۵	۹/۶	۶۷۴	۶۱۵	سایر
۱۰۰/۰	-۱۶/۲	۹۶۱۵	۱۱۴۷۱	۱۰۰/۰	-۱۱/۷	۳۴۵۹	۳۹۱۵	جمع

ماخذ: صندوق بیمه کشاورزی

در سال مورد بررسی، شبکه تعاونی‌های روستایی حدود ۴/۹ میلیون تن انواع محصولات کشاورزی را با قیمت‌های توافقی خریداری کردند که در مقایسه با عملکرد سال ۱۳۹۷ با ۴۹/۶ درصد افزایش مواجه بود.

۳-۱۰- بازرگانی خارجی در بخش کشاورزی

۳-۱۰-۱- صادرات

براساس آمار وزارت جهاد کشاورزی، در سال ۱۳۹۸ حدود ۷/۱ میلیون تن انواع کالای کشاورزی به ارزش ۵/۹ میلیارد دلار به خارج از کشور صادر شد که نسبت به سال قبل از آن به لحاظ وزن و ارزش به ترتیب ۳/۰ درصد افزایش و ۸/۳ درصد کاهش یافت. در این سال صادرات کالاهای کشاورزی ۵/۳ درصد از وزن و ۱۴/۳ درصد از ارزش کل صادرات گمرکی کشور را به خود اختصاص داد^(۱).

در سال مورد بررسی، گروه محصولات زراعی به لحاظ وزن ۶۲/۲ درصد از کل صادرات کشاورزی را شامل می‌شد، لیکن گروه محصولات باغی علی‌رغم سهم وزنی ۲۷/۶ درصدی، معادل ۴۶/۹ درصد از ارزش صادرات کشاورزی را به خود اختصاص داد.

۱- وزن و ارزش کل صادرات گمرکی کشور در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ با احتساب میعانات گازی محاسبه شده است.

۳-۹- عملکرد شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی روستایی،

روستایی زنان، کشاورزی و تولید روستایی

براساس گزارش سازمان مرکزی تعاون روستایی، در پایان سال ۱۳۹۸ تعداد شرکت‌های تعاونی روستایی، روستایی زنان، کشاورزی و تولید روستایی در کشور به ۶۵۲۱ شرکت رسید. تا پایان این سال شرکت‌های مزبور ۵/۹ میلیون نفر از روستاییان را تحت پوشش خود قرار دادند که از نظر تعداد شرکت و اعضا در مقایسه با پایان سال ۱۳۹۷ به ترتیب ۱/۱ و ۱/۴ درصد افزایش یافت. در پایان سال ۱۳۹۸، تعداد اتحادیه‌های تعاونی روستایی شهرستان، کشاورزی و تولید روستایی به ۴۹۷ اتحادیه رسید که نسبت به سال قبل از آن ۰/۸ درصد افزایش یافته است. تعداد شرکت‌های عضو این اتحادیه‌ها نیز به ۵۳۳۳ فرقه رسید که در مقایسه با سال ۱۳۹۷ معادل ۶/۰ درصد افزایش نشان می‌دهد.

جدول ۳-۱۴- وضعیت شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی

روستایی، روستایی زنان، کشاورزی و تولید روستایی

درصد تغییر	پایان سال		
	۱۳۹۸	۱۳۹۷	
			شرکت‌ها
	۶۴۵۱	۶۵۲۱	تعداد
	۵۸۰۵	۵۸۸۷	تعداد اعضا (هزار نفر)
	۵۶۸۹	۶۰۶۷	میزان سرمایه (میلیارد ریال)
			اتحادیه‌ها
	۴۹۳	۴۹۷	تعداد
	۵۰۳۳	۵۳۳۳	تعداد شرکت‌های عضو
	۱۲۳۶	۱۵۳۵	میزان سرمایه (میلیارد ریال)

ماخذ: سازمان مرکزی تعاون روستایی

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۸

(ارزش: میلیون دلار) **جدول ۳-۱۵- صادرات محصولات کشاورزی** (وزن: هزار تن)

درصد تغییر		۱۳۹۸		۱۳۹۷		
وزن	ارزش	وزن	ارزش	وزن	ارزش	
-۶/۵	-۳۳/۴	۵۹۰	۷۲۸	۶۳۱	۱۰۹۳	دام و طیور(۱)
۴/۵	-۲۵/۱	۱۲۷	۲۵۰	۱۲۱	۳۳۳	شیلات
-۴/۶	-۲۰/۱	۴۴۴۴	۲۱۰۲	۴۶۵۹	۲۶۳۰	محصولات زراعی
۳۱/۱	۲۰/۷	۱۹۷۰	۲۷۴۹	۱۵۰۳	۲۲۷۸	محصولات باغی
-۲۸/۶	-۴۶/۰	۱۹	۳۱	۲۷	۵۸	جنگل و مرتع
۳/۰	-۸/۳	۷۱۵۰	۵۸۵۹	۶۹۴۱	۶۳۹۲	کل صادرات کشاورزی
-۰/۵	۰/۰	۵/۳	۱۴/۳	۵/۹	۱۴/۳	سهم بخش کشاورزی از کل صادرات غیر نفتی گمرکی (۲)

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی

۱- شامل اقلام صادرات داروهای دامپزشکی نیز می‌باشد.

۲- صادرات غیر نفتی بر اساس صادرات گمرکی (با احتساب میعانات گازی) می‌باشد. تغییرات سهم برحسب واحد درصد می‌باشد.

وارداتی ۵۰۸ دلار بود که نسبت به رقم مشابه سال ۱۳۹۷ حدود

۳-۱۰-۲- واردات

۲/۹ درصد کاهش داشت.

مطابق آمار وزارت جهاد کشاورزی، در سال ۱۳۹۸

واردات گندم در سال ۱۳۹۸ معادل ۵۴۸/۶ هزار تن بود که در مقایسه با سال قبل از آن افزایش چشمگیری داشته است. افزایش حجم واردات گندم عمدتاً در چارچوب اجرای مصوبه شورای عالی امنیت ملی در خصوص حفظ و افزایش موجودی ذخایر محصولات استراتژیک در شرایط اعمال تحریم‌های شدید اقتصادی در کشور بوده است.

حدود ۲۵/۱ میلیون تن محصولات مختلف کشاورزی به ارزش ۱۲/۸ میلیارد دلار وارد کشور شد که در مقایسه با سال ۱۳۹۷ از نظر وزن و ارزش به ترتیب ۲۲/۵ و ۱۹/۰ درصد افزایش نشان می‌دهد. واردات کالاهای مذکور به ترتیب ۲۸/۹ و ۷۰/۰ درصد از ارزش و وزن کل واردات گمرکی کشور را تشکیل می‌دهد. در سال مورد بررسی، میانگین ارزش هر تن کالای کشاورزی

(ارزش: میلیون دلار) **جدول ۳-۱۶- واردات محصولات کشاورزی** (وزن: هزار تن)

درصد تغییر		۱۳۹۸		۱۳۹۷		
وزن	ارزش	وزن	ارزش	وزن	ارزش	
۱۸/۳	۱۳/۴	۳۱۵	۱۴۸۵	۲۶۶	۱۳۱۰	دام و طیور(۱)
۱۲/۰	۲۲/۴	۲۷	۷۲	۲۴	۵۹	شیلات
۲۳/۰	۲۱/۰	۲۳۴۲۴	۹۷۰۷	۱۹۰۴۱	۸۰۲۰	محصولات زراعی
۱۴/۵	۱۰/۸	۱۲۸۵	۱۴۳۱	۱۱۲۲	۱۲۹۲	محصولات باغی
۳۷/۶	۵۴/۴	۳۵	۵۵	۲۵	۳۶	جنگل و مرتع
۲۲/۵	۱۹/۰	۲۵۰۸۶	۱۲۷۵۰	۲۰۴۷۹	۱۰۷۱۷	کل واردات کشاورزی
۶/۷	۴/۱	۷۰/۰	۲۸/۹	۶۳/۳	۲۴/۸	سهم بخش کشاورزی از کل واردات گمرکی(۲)

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی

۱- شامل اقلام واردات داروهای دامپزشکی نیز می‌باشد.

۲- تغییرات سهم برحسب واحد درصد می‌باشد.

افزایش کسری تراز بازرگانی به دنبال کاهش ارزش صادرات زعفران و خرما و افزایش واردات اقلام اساسی محصولات کشاورزی نظیر ذرت، برنج، انواع روغن، جو و کنجاله بود.

تحولات بخش کشاورزی در حوزه تولید و تجارت خارجی کشاورزی موجب شد که کسری تراز بازرگانی این بخش با ۵۹/۳ درصد افزایش نسبت به سال قبل از آن به ۶/۹ میلیارد دلار در سال ۱۳۹۸ برسد.

به ترکیب واردات و صادرات بخش کشاورزی، رابطه مبادله این بخش از ۱/۷۶ در سال ۱۳۹۷ با کاهش ۸/۴ درصدی به ۱/۶۱ در سال ۱۳۹۸ رسید.

(دلار/تن) جدول ۳-۱۸- وضعیت رابطه مبادله بخش کشاورزی

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۸	۱۳۹۷	
-۱۱/۰	۸۲۰	۹۲۱	متوسط ارزش صادراتی
-۲/۹	۵۰۸	۵۲۳	متوسط ارزش وارداتی
-۸/۴	۱/۶۱	۱/۷۶	رابطه مبادله

(میلیون دلار) جدول ۳-۱۷- تراز بازرگانی^(۱) محصولات کشاورزی

درصد تغییر	سال		
	۱۳۹۸	۱۳۹۷	
۱۹/۰	۱۲۷۵۰	۱۰۷۱۷	واردات
-۸/۳	۵۸۵۹	۶۳۹۲	صادرات
۵۹/۳	۶۸۹۱	۴۳۲۵	کسری تراز بازرگانی

۱- براساس طبقه‌بندی و آمار وزارت جهاد کشاورزی می‌باشد.

متوسط ارزش هر تن محصول صادراتی بخش کشاورزی

در سال ۱۳۹۸ با ۱۱/۰ درصد کاهش به ۸۲۰ دلار رسید. با توجه